

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 12. avgusta 2021 - Leto XXXI, št. 32

stran 2

HALO, TUKAJ SLOVENSKI MEDITERAN!

*Prauti granici so nej vüпали...
stran 4*

*Vspomin generalu Rudolfu Maistru
stran 5*

*Zala - miška slovanska/slovenska reka
stran 6-7*

Halo, tukaj slovenski Mediteran

V članku objavljamo prispevke treh porabskih deklet, ki so se udeležile poletne jezikovne šole v Kopru. Jezikovno znanje posameznih avtoric je na različnem nivoju, kar se pozna tudi v posameznih delih prispevka. Razlike v stilu in oblikovanosti prispevkov sem pustila namerno. Ponosna sem na dekleta, ki se zelo trudijo čimbolj osvojiti slovenski jezik, še bolj pa na njihov odnos do jezika, kulture in slovenstva.

M. Sukič, urednica

V Kopru na Univerzi na Primorskem je potekal dvotedenski tečaj slovenščine, ki smo se ga udeležila tudi porabska dekleta, in sicer *Dóra Doszpot* iz Slovenske vasi, *Jázmin* in *Noémi Illés* iz Sakalovcev.

Od 12. do 23. julija smo imele možnost spoznavati Slovensko Istro, uživati na morski obali Slovenije, medtem ko smo izboljšale svoje znanje iz slovenščine in sklenile mednarodna prijateljstva z mladostniki s celega sveta. Saj so udeleženci 28. poletne šole, ki jo je organizirala UP Fakulteta za humanistične študije, prihajali s Hrvaške, iz Italije, Bosne, Srbije, Avstrije, Makedonije in Rusije. Program se je začel z registracijo in s svečano otvoritvijo ter pogostitvijo na fakulteti, ki se nahaja v centru mesta na Titovem trgu. S svojo navzočnostjo nas je počastila med drugim tudi gospa *dr. Helena Jaklitsch*, ministrica za Slovene v zamejstvu in po svetu, ki je tudi nas, porabske rojake posebej pozdravila v svojem slavnostnem nagovoru.

Vsak dan smo imeli lektorat od 9.00 do 12.30, med tem smo imeli 30 minut pavze. Po uvrstitvenem testu smo bili v treh različnih skupinah: *Jázmin* je bila v prvi nadaljevalni, *Dóra* in jaz pa sva bili v drugi nadaljevalni skupini. Obstajala je tudi izpopolnjevalna ekipa in so se lahko udeleženci po izbiri učili tudi na daljavo, torej preko spleta.

*Jázmin*ina skupina se je učila s pomočjo posebnega učbenika, ki so ga sestavili lektorji samo za tečaj. Z zabavnimi igrami so se naučili sklone in

trdilo, da smo opravili obveznost študijskega predmeta slovenski jezik kot drugi/tuji jezik, zato smo pridobili 3 ECTS kreditne točke.

Noémi Illés

Seveda smo imeli razen učnih ur tudi različne delavnice, kjer smo se lahko skupaj seznanili z novimi kraji in z zanimivostmi ter spoznali tudi drug drugega. Delavnice so bile predvsem zvečer od 18.00

nim vodstvom smo si lahko ogledali garderobo igralcev, maskiranje, skladišče, kjer smo videli rekvizite igralcev in gledališča ter smo malo spoznali tudi zgodovino Gledališča Koper. Potem smo se igrali različne igre z igralko, ki so bile zelo zanimive in zabavne.

Po sredah nismo imeli večernega programa. Če je bilo vreme dobro, smo šli na plažo ali pa smo šli nakupovat, če je deževalo.

V četrtek smo imeli delavnico Slovenski predlogi in frazemi. *Mag. Rada Lečič* je imela uro, ona poučuje slovenščino tudi v Italiji. Ta delavnica je bila zelo zanimiva in koristna za učenje slovenske slovnice. Učili smo se različne predloge v vsakem posameznem sklonu ter smo se malo ukvarjali tudi s frazemi, ki se uporabljajo v slovenskem jeziku.

V petek je bila zeliščarska delavnica, kjer smo spoznali različne zdravilne rastline in njihove lastnosti. Poleg tega smo dobili mali zavitek sivke

dan, ker smo takrat imeli pol-dnevno ekskurzijo po Slovenski Istri. Najprej smo si ogledali Formo vivo, ki je kiparska galerija ali muzej na prostem, postavljen v parku in prikazuje sodobne skulpture umetnikov z vsega sveta. Tukaj smo dobili tudi nalogo: morali smo izbrati kip, ki nam je najbolj všeč, potem smo morali povedati, zakaj nam je prav ta všeč. Po Formi vivi smo obiskali Sečoveljske soline, kjer smo videli in spoznali, kako proizvajajo piransko sol. Na koncu smo odpotovali v Piran, kjer smo si ogledali cerkev svetega Jurija, Tartinijev trg in Pomorski muzej. Tukaj smo dobili prosti čas, da smo lahko sami odkrivali mesto. Nedelja je bila prosta, takrat nismo imeli učnih ur in večernega programa. Drugi teden smo dvakrat imeli prosti popoldan: v ponedeljek in v sredo. Na srečo je bilo vreme zelo dobro, zato smo se lahko veliko kopali in počivali po urah.

V torek smo imeli delavnico

Udeleženci so bili na podlagi razvrstitvenega testa razdeljeni v skupine

sklanjatve slovenskega jezika. Mi smo uporabljali učbenik Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik. Cilj tečaja je bil, da dijaki osvojijo vse koristne izraze in osnove slovenske slovnice, poleg tega so lektorji dali velik poudarek tudi komunikaciji.

Naši dnevi so bili pestri: nekaj dni smo uživali zunaj, v mestu Koper, kjer smo na primer zbirali besede o temi šport ali spoznavali znamenitosti. Ampak bili so seveda dnevi, ko smo se učili težko slovnico, med drugim sklanjatve. Zaradi krepitve skupinskega duha smo imeli tudi projekte in skupinske naloge, medtem ko smo novo znanje prenašali v prakso. Ker se je bilo v poletni vročini zelo težko koncentrirati ves dan, smo pogosto igrali družabne igre, npr. *Activity* ali *Tabu*.

Na koncu smo dobili tudi po-

Skupinska slika po podelitvi certifikatov

do 20.00 ali od 19.00 do 21.00 ure.

V torek smo imeli gledališko delavnico v Gledališču Koper. Naša turistična vodička je bila igralka gledališča in pod nje-

in mediteranske soli (sestavine: piranska sol, rožmarin, šetraj, dobra misel, materina dušica, timijan, drobnjak, majaron, lovor, bazilika).

Sobota je bila moj najljubši

Digitalna orodja za učenje slovenščine kot tujega jezika z *doc. dr. Irino Makarovo Tominec*. Delavnica je bila zelo koristna, isto kot delavnica Slovenski predlogi in

n!

frazemi. Tukaj smo spoznali veliko slovarjev in tiste strani na internetu, ki lahko veliko pomagajo pri učenju slovenskega jezika.

V četrtek smo imeli zadnjo delavnico, to je bila kulinarčna delavnica, kjer smo lahko spoznali istrsko kuhinjo.

Med potepanjem po Piranu

Morali smo delati in kuhati v skupinah, za predjed smo naredili poletno solato, za glavno jed krompirjeve njoke z bazilikinim pestom, za sladico pa smo pekli fritule. Na srečo je bila hrana zelo okusna in dobra, torej smo bili zelo zadovoljni sami s sabo.

Zadnji dan smo imeli še lektorat, potem je pa vsaka skupina morala predstaviti kratek spored, podelili so nam certifikate, nakar smo se odpravili domov.

Dóra Doszpot

Me smo preživele 12 dni v slovenskem Mediteranu, medtem ko smo se naučile veliko novega. Spoznavale smo slovenski jezik, kulturo, primorsko hrano in zanimive ljudi. Odkrivale smo mesto Koper in slovensko Istro. Koper z bogatim zelenim podeželjem, ki ga obdaja, je celoletna aktivna in zelena mediteranska destinacija, ki ponuja raznolika doživetja. Ko smo zavile z avtocesto, smo zagledale čudo-

viti Koper, morje in ogromno luko. Jaz sem imela občutek kot v Toscani: cvetoča drevesa, zelene oljke in ogromno vinogradov. Če nekdo obišče to pokrajino, mora poskusiti malvazijo ali refošk, ki sta najbolj okusni vini slovenske morske obale.

V mestnem jedru se nahaja veliko zanimivosti: Titov trg, Prešernov trg, Pretorska palača in Stolna cerkev Marijinega vnebovzvetja, kjer je tudi stolp, ki je 36 m visok. Jaz sem se povzpela gor s svojimi šolskimi prijatelji, ki so prišli iz Italije in Srbije. V prostem času smo preživele veliko časa na Žusterni, ki je nova, brezplačna plaža mesta. Po urah smo šle na plažo, smo počivale in plavale v morju. V soboto smo bile na izletu. Nekaj kilometrov od Kopra smo bile v Portorožu in v Piranu. Čudovit razgled na Piran nas je fasciniral, gledale smo neskončno morje. Jaz sem se počutila kot na koncu sveta. Samo gledala sem pokrajino in sem rekla: kako dobro je, da imamo možnost biti tukaj.

Spoznala sem nove prijatelje in sem dobila ogromno lepih spominov. Lahko sem bila član zelo dobre ekipe. Vedno smo pomagali drug drugemu, spoznali smo kulturo drug drugega. Naučila sem se veliko o njihovih običajih, kulturi in jeziku.

Pred potovanjem me je bilo strah pred neznanim, ampak po 12. dneh sem se vrnila domov pustolovsko razpoložena z lepimi izkušnjami in z novimi prijateljskimi vezmi.

(Slika na 1. strani: Porabska dekleta z ministrico Heleno Jaklitsch in profesorico Vesno Mikolič.)

Jázmin Illés

STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE O DUŠEVNEM UPADU V STAROSTI

V okviru projekta MOTIVAGE je 29. julija potekala strokovna konferenca o demenci in Alzheimerjevi bolezni, ki jo je organiziral Center za socialno delo Monošter. Udeleženci s področja socialnega in zdravstvenega varstva – med njimi tudi projektni partnerji iz Lendave – so o bolezni poslušali predavanja v prijetnem, mirnem okolju, na Slovenski vzorčni kmetiji na Gornjem Seniku.

Organizatorji so želeli s pomočjo predavateljev izpostaviti problem z medicinskega vidika ter ponuditi rešitve in alternative za zdravljenje bolezni tako za paciente kot za njihove družine.

Vodja Centra za socialno delo Monošter Andrea Fábián (Fábián Béláné) je v svojem pozdravnem nagovoru izpostavila, da je »ta tematika izjemno zapletena, zahteva zdravstveno, socialno in enotno poklicno držo, socialno sodelovanje in za katero je treba najti dolgoročno učinkovito rešitev, saj gre za enega najpomembnejših izzivov 21. stoletja«.

Izmed predavateljev je kot prvi spregovoril dr. Miklós Menyhárt, ki je predstavil značilnosti demence v starosti. Nato je gospa Zimmerer Károlyné, direktorica Mikroregionalne združene socialne ustanove (Alapszolgá-

Predavatelj dr. Miklós Menyhárt

Med predavatelji so bili tudi Porabski Slovenci, na sliki Melinda Ropoš Csató

latási Centrum Kistérségi Egyesített Szociális Intézmény) v Mosonmagyaróváru govorila o pomenu mreže »Alzheimer Cafe«. Glasbena terapevtka Zsuzsanna Fashing pa je opisala možnosti, kako se lahko sorodniki povežejo s svojimi starejšimi, bolnimi družinskimi člani v jeziku glasbe. Strokovni dan se je končal z neformalnimi pogovori s predava-

Pevci pa pevke pá probajo

Ljudski pevci Drštva porabski slovenski penzionistov so se kumar včakali, ka so se po dougom časi znauva leko vküper dobéjli na pevski vajaj. Pevce je od lani septembra prejkvzejo pa je vči mladi, trno vrli glasbeni školnik iz Bel-tinec Matija Horvat, steri je kumar začno spoznavati pevce pa pevke pa je že ejnjati mogo z delom zavolo epidemije. Kumar je juliuša se njim je svejt na veliko aupro, zakoj so vsi fejs veseli pa srečni. Zatok tü, ka pevci majo svojga doma-njoga fudaša, Djaužina

En tau pevcev s svojim mentorom pa fudašom na vajaj 13. juliuša v Slovenskom daumi

Kosara, mladoga penzionista iz Otkauvec, steri se tü fejs trüdi, aj lepau leko sprvaja pevce. Skupini je velka pomauč, ka že dosta pesmi zna, stere pevci ležej pilijo, ponavljajo, zakoj se leko zahvalimo prvoy mentorici, našoj penzionistki Veri Gašpar, stera največ porabski pesmi ma dojzamerkano pa ji zna spejavati. Ljudske pevce vodi, se za njij briga pa njim vse informacije prejkda vodja skupine Marijana Kovač.

Tekst pa kejjp: Klara Fodor

PREKMURJE

Prireditve

V Prekmurji je bilau običajno meseca julijuša pa avgusta furt dosta takših pa ovakših prireditev. Od te, ka se je pojavo nauvi koronavirus, je nej čista tak, čiglij se letos vseeno godi marsikaj. Je pa v Sloveniji zdaj tak, ka morejo organizatori športnih, kulturnih in drugih prireditev sami kontrolerati, če se njihovi obiskovalci držijo PCT protokola, se pravi če so preboleli covid 19, so se cepili prauti njemi ali pa so se testerali. Vseposvedi toga ne morejo napraviti, zatau je bilau že neka prireditve odpovedanih, recimo tradicionalni Bujraški dnevi v Izakovcaj, steri bi mogli letos biti že tresto paut po redi. Tüdi böltinski folklorni fesitival, steri bi že lani mogo biti jubilejni, 50., je pa biu prestavleni na drugo leto. Istina gé, ka so Böltinčari pripravili bar nekaj, festivalske dneve, na sterih se je vseeno plesalo in popejvalo. Pri Hranilnici prekmurskih dobrot v Murski Soboti je pred dnevi soboška Pokrajinska in študijska knjižnica pod strejo spravila Knjižnico pod zvezdami. Ob toj priliki je pisatelj Feri Lainšček predstavo svojo zadnjo knjigo Kurji pastir, za galsbeni tau pa je poskrbela pevka Alenka Godec. Veselo je bilau tüdi v Domanjševcaj. Kulturno-umetniško društvo Petöfi Sándor je v sodelovanji s šalovsko občino in Madžarsko samoupravno narodno skupnostjo pripravilo tradicionalno etnološko prireditve Praznik žetve, plesa in petja. Prireditve, na steroj so notpokazali, kak se je inda sveta želo in mlatilo, je bila pri etnografskom muzeji in na bližnjih njivaj. S petjom in plesom so jo popestrili: folklorni skupini Lenti Kerka in KUD Goričko Gonji Petrovci, ljudski pevci in citrari iz Doline, domanji ljudski pevci pa Žuzana Sečko in Ana Car s krajšim skečom.

Silva Eöry

Alojz Kozar – odranski duhovnik in generalni vikar in kancler soboške püšpekije

PRAUTI GRANICI SO NEJ VÜPALI NITI GLEDATI

Alojza Kozara, odranskoga duhovnika, steri je od leta 2015 tüdi generalni vikar in kancler soboške püšpekije, v Porabji že dobro poznate. Znamo, ka je gorraso v Martinji, zatau že cejli svoj žitek proba ohranjati vezi s Slovenci v Porabji, tak na vörskom, duhovnom kak tüdi na kulturnom področji.

»Moja mladost je bila lejpa. Več nas je bilau pri rami, pauleg očo pa matere nas je bilau ške sedem dece. Tri sestere so bile starejše od mene, trgé bratje pa mlajši. V šaulo sam prvih šest lejt odo v Martinji, zadnji dve leti pa v Gornje Petrovce. Včiu sam se dosta trnok nej, ka sam si v šauli zapaumno, tisto sam znau,« je prva začno pripovedjati Alojz Kozar in te ške raztolmačo, ka so kak deca z brati in sestrami pomagali starišoma pri deli. »Tak pri žetvi, pa če je trbelo kaj okapati, listje grablati, tüdi krave smo pasli. Tam smo te vsefele pripovedjali, bratje pa so tüdi spejvali, ges pa sam nej, ka bi jih te preveč kvaro. Včasi smo v gauški tüdi gobe naberali ali prauti granici smo nej vüпали niti gledati, nej ka bi ta šli,« je spomin na svoja mlašeča lejta obüdo sogovornik, steri se je po zgotovleni osnovni šauli šau naprej včit, in tau na soboško gimnazijo. V tistom cajti se je tüdi preselo v Odrance, k svojim strici Alojzi Kozari, steri je biu tam župnik, vej pa je od tam ležej bilau priti v Mursko Sobotu kak z Goričkoga. Gda je bilau lejpo vreme, se je v šaulo vozo s piciklinom, ovači pa z busom. V tistom cajti je biu tüdi prvo paut v Porabji, gé je na Gorenjom Seniki obisko tüdi duhovnika Janoša Kühara: »Tüdi po tistom, te gda sam že biu bogoslovec, sva se večkrat srečala. Leta 1984 sam meu na njegvo željo na Gorenjom Seniki tüdi ponovitev svoje nauve meše, tri leta po tistom pa je on na žalost mrau. Vido sam, ka je biu takši prestrašeni človek,

pa sam nej razmeu, zakoj se tak boji. Zdaj sledkar, gda sam malo bole zgodovino razisküvo in sam se pripravlo, ka napišem knjigo o njem, sam vido, ka vse se je v Porabji lagvoga godilo, najbole po drugoj svetovnoj boj-

jo daubili leta 1944, leto za tem, »gda je moj stric prišo sé za župnika, je tü stala samo ena mala kapela, v steroj je bilau mesta za največ 40 lidi. Mojoga strica je püšpek glijzatau sé poslo, ka bi lüstvi pomago, ka postavijo nauvo

Alojz Kozar z očom in materjo pa brati in sestrami pred domanjim ramom ob njegovom prvom obhajili

ni, in sam komaj te razmo, zakoj je biu tak prestrašeni.« Po posvetitvi za duhovnika (mariborski püšpek Franc Kramberger ga je posveto na

cerkev. Ali vlast je te, včasi po bojni, tau nej dovolila, župnika in njegove sodelavce so celau dali za neka cajta v vauzo v Lendavi.« Zatau ka

Alojz Kozar s starišoma, brati in sestrami ob njegovi nauvi meši v Martinji

Cankovi, nauvo mešo pa je meu v domanjom Martinji), je prva tri lejta biu kaplan v böltinski župniji (1984-1987), po tistom pa ške v župniji Lendava (1987-1990): »Te pa me je püšpek poslo za kaplana v Odrance. Moj stric je biu že starejši in ga je proso, ka naj me pošlejo k njemi, vej pa de on šau pomalek v penzijo. Eno leto sam biu kaplan, po tistom pa sam grato župnik in sam ške zdaj tü.«

Odranci so samostojno župni-

so nej smeli zidati, so postavili leseno cerkev, telko ka so bili vörniki pod strejo. Komaj leta 1964 so daubili dovoljenje, ka zazidajo nauvo cerkev, za stero je plane napravo arhitekt Janez Valentinčič: »Nej so smeli takšo cerkev zazidati, kak si je arhitekt vözbredo, törnov so nej smeli napraviti. Večnoma so delali lidge sami. Majster je biu, steri je vodo, ovači pa so delali tak ženske kak moški.« 14. marca 1966 se je na žalost zgodila ena velka

nesreča, vej pa se je med gradbenimi deli podrla cerkvena kupola in pod sebé pokopala osem lüdi. Sledkar so žrtvam na trati pred cerkvijo postavili spomenik, na sterom so vklešana njihova imena. 5. julija 1967 so cerkev blagoslovili, 17. aprila 1977 pa so jo posvetili Sveti Trojici: »Nika je ške furt falilo. Gda si od zvüna gleda, so eni nej bili gvüšni, če je tau nej muslimanska mošja, zatau smo se te, že po stricovi smrti, leta 2000 v župniji zgučali, ka napravimo tri törne, stere si je arhitekt vözbredo. Leta 2004 so bila dela zgotovljena.«

Alojz Kozar je biu leta 1991 izvoljeni za prodekana Dekanije Lendava (1991-1996). Slüžbo prodekana je opravlo ške v mandati 1996-2001. Leta 2001 je biu izvoljeni za dekana Dekanije Lendava, in je tau delo opravlo tri mandate. Soboški püšpek msgr. dr. Peter Štumpf ga je 1. avgusta 2015 imenoval za generalnoga vikarja in kanclerja soboške püšpekije. Od leta 1988 je sodeloval pri urejanji zbornika Stopinje kak sourednik, od leta 2000 pa té zbornik ureja kak glavni urednik. Pauleg toga je glavni urednik škofijskoga glasila Poti k Bogu in škofijske spletne strani. Kak pisatelj in pesnik je napiso več literarnih del, kak znamo, je med njimi tüdi roman V imeni Očé, v sterom je dojspiso življenjsko paut Janoša Kühara.

Čiglij ma dosta dela, je nej pozabo na rodno Martinje, tak ka se večkrat odpela na Goričko, furt po drugi poštiji. »V tom našom Prekmurji je telko lepoga, ali na žalost tau tüdi dosta domanjih lidi ne pozna. Podobno je s Porabjom,« je na konci ške cujdau Alojz Kozar.

(Kejp na 1. strani: S svojim stricom duhovnikom, steri je biu njegov birmanski boter)

Silva Eöry

Kejpi: osebni arhiv Alojza Kozara

DELAVNICA »ČAJNI PIŠKOTKI« V OKVIRU PROJEKTA ETHOS LAND

Razvojna agencija Slovenska krajina je v okviru projekta ETHOS LAND, ki je financiran iz Programa INTERREG V-A Če-

Pakiranje piškotov

mejno sodelovanje Slovenija-Madžarska, 22. julija 2021 izved-

Vsi udeleženci delavnice

la delavnico z naslovom »Čajni piškotki«. Najpomembnejši rezultat projekta je že dosežen, saj je Slovensko Porabje pridobilo prve registrirane lokalne produkte, ki jih pridelajo Porabski Slovenci. V okviru projekta pa imamo še delavnice, ki sta namenjeni temu, da ponudniki razširijo svojo ponudbo produktov.

telj z orehi«, »Huzarski poljubčki« ter »Brizgano čajno pecivo«. Delo je potekalo po skupinah. Vsaka skupina je dobila recepturo. Preden so začele skupine z delom, je gospa Marija opozorila udeležence, da se morajo držati recepture, vsaj vsak gram je pomemben, ko delaš piškotke. Po tehtanju sestavin je profesorica pri vsaki recepturi predstavila posebnosti tehnološkega postopka izdelave testa in izdelave posameznih piškotkov. Čez eno uro je restavracija Kmetije že prijetnih dišala. Ko so bili gotovi vsi piškotki, smo se naučili še, kako piškotke okrasiti. Kekse-rožice so polnili in okrasili z belo čokolado, huzaske poljubčke z

marmelado in s sladkorjem v prahu. Brizgano čajno pecivo pa je bilo v različnih oblikah, ki smo jih potem napolnili z marmelado, prelili s čokolado in so na nekatere dali še kokosovo moko ali narezane pečene mandlje. Na koncu pa so udeleženci še spoznali način, kako je potrebno piškotke naložiti v

embalažo ali zaboj, da se potem lahko prodajo. V imenu Razvojne agencije Slovenska krajina se zahvaljujem vsem, ki so se udeležili delavnice. Posebej hvala gospe Mariji Horvat, ki je del svojih znanj predala nam. Se vidimo jeseni, ko se bomo naučili, kako sušiti sadje za prodajo.

Viktorija Hanžek

V SPOMIN GENERALU RUDOLFU MAISTRU

Zgodovina in domoljubje sta bila izhodišče slovesnosti 31. julija na Zavrhu v Slovenskih goricah, kjer so se spominjali obletnice smrti generala Rudolfa Maistra. Organizator prireditve pri Stupičevi vili je bilo Domovinsko društvo generala Rudolfa Maistra iz Maribora, soorganizator pa Mešani pevski zbor Andrej Maroša Društva upokojencev iz Beltincev, ki je na proslavo povabil tudi Komorni pevski zbor ZSM iz Monoštra, s katerim že več let sodeluje.

Po pozdravnih besedah *Janeza Krambergerja*, župana Lenarta, in Bojana Žerdina, podžupana občine Beltinci, je o pomembnosti generala Maistra spregovoril *Aleš Arih*, pobudnik Maistrovih prireditev na Zavrhu. Izpostavil je, da bi bila Slove-

Marija Zver iz Dokležovja, ki je govorila o Ivanu Jeriču, ki je bil udeleženec soške fronte in Maistrov borec, za to so mu v njegovem rojstnem kraju uredili

Duša programa, Aleš Arih

spominsko sobo.

Večinoma sta oba zbora zapela domoljubne pesmi, nekaj tudi v

Komorni pevski zbor ZSM in zborovodja Tomaž Kuhar

nija skoraj za tretjino manjša, če ne bi bilo na začetku 20. stoletja generala Rudolfa Maistra, ki so se ga na Zavrhu spominjali že v 60-ih letih prejšnjega stoletja, ko

prekmurskem narečju. Beltinški zbor je svoj program predstavil pod taktirko zborovodja *Matije Horvata*, monoštrskemu zboru je dirigiral zborovodja *Tomaž*

Vsi sodelujoči na spominski slovesnosti

še to ni bilo preveč zaželeno. V kulturnem programu sta nastopila tudi *Tone Štefanec*, ki je na kratko spregovoril o knjigi *Zgodbe*, ki jih piše življenje, in

Kuhar. Program se je končal s skupno pesmijo obeh zborov.

M. Sukič

Foto: F. Sütő in J. Kuzma

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Bolgarsko vrtnarstvo

Tau ime so dobila vrtnarstva od lüstva, stero je iz Bolgarije prišlo na Vogrsko v drugi polovici 19. stoletja. Te sistem, kak so oni sadili pa pauvali, so od Turkov prejkvzeli. Do tistoga mau so pri nas te način pauvanja sploj nej poznali, zavolo toga so na Vogrskom bolgarska vrtnarstva do prve svetovne vojne monopolni položaj mela. Prve vrtnarske skupine iz Bolgarije so leta 1870 prišle na Vogrsko. V začetka 20. stoletja so že v vsakšom vekšom varaši tam bili, gde je zemla dobra bila za pauvanje, najbola za zelenjavo. Sprvoga so tej Bolgari, steri so se z vrtnarstvom spravlati, sprtolejt prišli k nam, v zimi so pa nazaj domau odliši. Kasneje, gda so že vidli, ka se splača s tejm spravlati na Vogrskom, so že cejle družine prišle pa so stalno tü živeli. V prvoy svetovnoy bojni je država Bolgarija domau zapovedla moške za sodake. Po drugoy svetovnoy bojni so nej meli zemle, zavolo toga, ka je država vse prejkvzela, tak ka so nutra staučili v zadruge. Bolgari so prausni pa delavni bili. Zavolo toga je Sombotelska škofija tö zadovolna bila z njimi, večkrat so njim dali zemlau v arando. Te zemle še gnesden tak zovejo ka bolgarske njive. V tej časaj je največ Bolgarov samo prišlo pa odlišo, zato ka najbola samo na senje so odli v Sombotel. Sledkar je že vsigdar več vrtnarov bilau v Soboteli, zato ka so zemle idealne bile za pauvanje, polejvali so je pa iz rek Perinta pa Gyöngyösa. V leti 1930, gda je gospodarska kriza bila, lüstvo je prosilo od prejdnji, aj ne pistijo Bolgare v Sombotel, zato ka oni sami nejmajo zavole dela. Depa od tauga se je nej trbebo bojati, zato ka tistoga reda je že samo pet družin melo vrtnarstva, družine Todorov, Perinten, Gojev v Hermani, družina Cenkov pa v Szöllösi. Na gnesden so ta vrtnarstva že vse preminaula, tü pa tam se samo z imeni Bolgarov leko srečamo, depa tej več sploj nejmajo vrtnarstva.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Povprečni dohodek na prebivalca je bil leta 2019 najvišji v občini Trzin

Leta 2019 je povprečni letni bruto dohodek na prebivalca znašal 13.298 evrov, povprečni letni neto dohodek pa 10.252 evrov. Prvi je bil v primerjavi z letom pred tem višji za 836, drugi pa za 686 evrov, so ta teden objavili statistiki. Povprečni neto dohodek na prebivalca je bil najvišji v občini Trzin, kjer je znašal 13.069 evrov. Po drugi strani je bil najnižji povprečni neto dohodek na prebivalca v občini Kuzma, in sicer 5936 evrov. Povprečni bruto dohodek na prejemnika je bil najnižji v občini Hodoš. Na prvih deset mest po višini povprečnega neto dohodka na prebivalca so se v letu 2019 uvrstile občine Trzin, Šmarješke Toplice, Rečica ob Savinji, Mežica, Kranjska Gora, Log-Dragomer, Ankaran, Ljubljana, Škofljica in Vodice. Na zadnjih deset mest pa so se uvrstile občine Kuzma, Rogašovci, Grad, Apače, Hodoš, Sveta Ana, Solčava, Osilnica, Cankova in Cerkvenjak. Na ravni občin je bil najvišji povprečni neto dohodek na prebivalca za 27 odstotkov višji, najnižji pa za 42 odstotkov nižji od državnega povprečja. Višji od slovenskega povprečja je bil v 55 občinah.

Na ravni statističnih regij sta bila povprečni bruto in neto prejeti dohodek na prebivalca in na prejemnika dohodka v 2019 najvišja v osrednjeslovenski, najnižja pa v pomurski regiji. V osrednjeslovenski regiji je bil najvišji povprečni neto dohodek na prebivalca za devet odstotkov višji od slovenskega povprečja, medtem ko je bil v pomurski regiji nižji za 15 odstotkov. Pri povprečnih neto dohodkih na prejemnika je bila razlika nekoliko manjša – najvišji je bil za deset odstotkov višji, najnižji pa za 14 odstotkov nižji od slovenskega povprečja, še kažejo podatki statistikov.

Razgledi po naravi – 10.

Zala – mitska slovanska/slovenska reka

Vroče, sušno poletje, kot so vsa poletja zadnjih nekaj let; vmes prihrumijo divje nevihte, ki se jih najbolj bojimo, saj so samo še take, ki puščajo za sabo pravo razdejanje. Človek je s svojim pohlepom

Eden od mogočnih hrastov v pragozdu

in nenehnimi željami po več dobrinah porušil naravna ravnovesja in priklical srd narave. Če se človeštvo ne spametuje in ne začne živeti bolj naravi prijazno, se nam slabo piše. V krajih, kjer živimo, imamo ta privilegij, da lahko občudujemo neokrnjeno naravo, ki je še v izobilju. Narodni park Őrség v nekaterih pogledih (ne v vseh!) prav vzorno skrbi za ohranjanje te prelepe narave, ki sem jo v svojih porabskih letih dodobra spoznala in iz tedna v teden občudovala. Pisala sem že o nevsakdanjem živalskem svetu parka, o skrivnostnem močvirju Črna mlaka in ostala bralcem dolžna še eno pripoved – tisto o reki Zali. Njen izvir sem iskala kar dolgo, saj so podatki v poljudnih madžarskih in slovenskih zapisih skopi, v nekaterih celo zavajajoči. Reka Zala ne izvira iz Črne mlake, ampak iz jezera brez imena, kakšen kilometer južno od omenjenega močvirja. Blizu Črne mlake izvira njen prvi pritok.

Izvir Zale sem obiskala nekajkrat, prvič ob prvomajskih praznikih. Gozdna cesta, prepovedana za ves promet, nas popelje v osrčje edinega pragozda (őserdő) v Őrségu.

Mogočni hrasti, kakršnih ne vidimo nikjer drugje, so se odevali v nežno zeleno barvo, opojna tišina me je prevzela. Potoček, čez most katerega sem se zapeljala, je bil - Zala! Zdaj je bilo potrebno slediti le

široka do 16 metrov. Je glavni napajalni vodotok Blatnega jezera, njeno povodje je 45 % celotnega povodja jezera. To je dvanajsti največji površinski vodotok na Madžarskem po Donavi, Tisi, Dravi, Muri, Marosu, Rábi, Hármas-Körösü, Szamosu, Bodrogu, Sajó in Zagyvi. Izvira ob zaščitenem pragozdu med vasema Szalafő in Andovci, blizu slovensko-

Izvir Zale

-madžarske meje. Najprej teče proti vzhodu čez Őrszentpéter in kmalu priteče v Zalsko županijo, kateri je dala ime. Tok proti vzhodu se nadaljuje čez Zalaľövő in Zalaegerszeg, kjer se najprej obrne proti severovzhodu, kmalu za tem pa

Jezerce brez imena tik pred izvirom

Zala je reka, ki se v celoti, od izvira do izliva, nahaja na Madžarskem. Po slovenskih podatkih meri 139, po madžarskih pa 126 kilometrov (nisem ugotovila, zakaj ta razlika v podatku), globoka je največ 80 centimetrov in proti izlivu

proti jugu, kjer teče mimo Zalabéra. Kmalu po ponovnem zavoju proti vzhodu se južno od Keszthelyja izliva v Blatno jezero in predstavlja njegov edini pomembnejši pritok. (Vir: Wikipedija)

Ime reke izvira iz rimskih ča-

sov, Rimljani so jo poimenovali Solla. Tudi slovansko besedilo iz 9. stoletja reko poimenuje Sala. Porečje Zale, kot omenjeno, je bilo v 9. stoletju del Kocljeve kneževine Spodnje Panonije, zaradi močvirnatga terena ob njenem izlivu v Blatno jezero je med tam živečimi slovanskimi ljudstvi dobila ime Blatna. Ob njej je nastalo središče kneževine Urbs paludarum oz. Blato-

grad ali Blatenski kostel. Po 2. svetovni vojni so na domnevem mestu prestolnice, nekaj kilometrov zahodno od Blatnega jezera, odkrili temelje in do meter visoke ostanke zidov triladijske bazilike s prizidanim prezbiterijem, ki segajo v čas kneza Koclja ali celo njegovega očeta Pribine. Lahko se zamislimo v čas, ko sta pred oltarjem te bazilike v slovanskem jeziku oznanjala blagovest davnim prednikom slavna apostola Ciril in Metod ... Davni časi, ko slovanska beseda med prapredniki ni bila ogrožena, saj se je v njej govorilo, molilo, pelo, ljubilo, živelo ...

Ustje reke Zale, močvirje, imenovano Kis-Balaton, so do sredine 20. stoletja izsušili za potrebe kmetijstva. Ker so se v Blatnem jezeru kmalu pokazali negativni vplivi zaradi povečanega dotoka fosfatov in nitratov (posledica intenzivnega kmetijstva na izsušenem porečju), so že v 80. letih prejšnjega stoletja začeli z obnovo mokrišča. Zgradili so več pregrad in vodnih zadrževal-

VROČINA NAM ŽITEK NA GLAVAU POSTAVI

nikov. To naravno filtriranje vode že prispeva k izboljšanju razmer v jezeru.

Reka Zala je v preteklih stoletjih bila zelo vodnata reka z bogatim vodnim življenjem, ribami in raki. Že od srednjega veka so v Zali lovili ribe, predvsem pa t. i. zalske rake v velikih količinah. Menda so bili odlične kakovosti in zelo cenjeni tudi na dunajskem dvoru. Med letoma 1800 in 1804 so s posestva Széchényi letno dvoru dostavili 7000 rakov, leta 1807 pa celo 8000. Že konec 19. stoletja je zaradi prevelikega izlova količina rakov v reki znatno upadla, danes pa zalskega raka najverjetneje ni več.

Izvir Zale, te mitske, tudi slova/e/nske reke, sem spomladi obiskala kar nekajkrat. To so bila moja tedenska romanja. Narava je vedno bila nova, drugačna, povedna s svojo tišino in lepoto. Nazadnje sem bila tam konec maja (takrat so nastale fotografije) in zapisala naslednje:

»Šla sem v divjino, k izviru Zale, med stoletne hraste v pragozd ... In ob jezercu me je kot ostrica meča prešinilo: TO JE SLOVO! Sredi bujnega maja, v nedrjih nedotaknjene narave se poslavljam od rož, metuljev, dreves in lenobnih potočkov, milih bitij, ki me niso nikoli ranila ... Solze tlakujejo brezpotja in kot pečati puščajo spomine na cvetnih listih zlatih, zvončnic in marjetic ... Hvalježna stvarstvu rečem hvala metuljčku, ki radovedno strmi v moj objektiv. Vem, meni nihče ne bo rekel hvala ... Šla bom in to bo konec ... Človeška bitja brez duš in obrazov se ne zahvaljujejo ... Bil je težek dan, kljub neizmerni lepoti ...«

Izvir Zale sredi omamne divjine, ta sveti kraj harmonije in miru, bo še en čudovit kamenček v mozaiku lepote, ki jih bom ohranila za vedno.

(Slika na 1. strani: Zapuščena gozdarska kočica na obrobju pragozda.)

Valerija Perger

Do konca našega stoletja se leko zgodi, ka v ništerni tropski krajinaj lidgé več nedo zdržali veuko ico. Na Vogrskom takše nevarnosti za gnauk eške nega, donk pa leko klimatske spremembe (klímaváltozás) naš cejli žitek na glavau postavijo.

Polonje od veuki varašov na svejti nema nikšoga plana, ka aj napravijo, če vročina že rejsan grauba grata. Ne fali pa samo koncepcija, liki

penezge tó, zatok leko v prišešnji desetletjaj v nevarnost pride dom od več stau miljaunov lüdi. V slejdnjom cajti so pred našimi očami z zemlé zrasli desetmiljaunski gigapolisi, njino lüstvo pa gnes trnok trpi zavolo ekstremnoga vrejmena, pomanjkanja vodé ali veuki povaudni. Čednjaki pravijo, ka zdaj več ne dojde, če samo malo bole skrb mamó na naturo, mogli se bomo cujvzeti k nauvoj situaciji.

Klimatske spremembe se ovak pokažejo po varašaj kak po vesnicaj. V mestaj dež žmetnej pride v zemlau, ka bi s svojov parov ladiu luft, med drügim zavolo toga so na Vogrskom varaši za 1 stopinjo Celzija bole topli kak vesnice. Najvekši razložki so vnoči, gda se v mestaj bole pomalek spisti temperatura. Gda pa luft že laden grata, dugše tak ostane: po varašaj so vleti zranki nej tak topli kak na vési.

Če rejsan so nej vsi varaši gnako vraučí, nevoló dobro pokaže numera tropski noči, v šteraj temperatura nikdar ne spadne pod 20 stopinj. Gnesnedén sta po naši vesnicaj dve takšivi noči na leto, po naši varašaj pa od 6 do 8. Do konca stoletja bau zvün mejst že 10-40 tropski noči na leto, v varašaj pa eške za deset več. Tau znamenüje, ka do meli naši pravnúki na Vogrskom dva mejseca graube ice.

Spremembe do se poznale v zdravstvi tó, vej pa ekstremna vročina že gnes dosta lüdi vmori. Pred trejmi lejtami je Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) na znanje dala, ka je ica v dvej desetletjaj za 160 miljaunov več lüdi spravila v smrtno nevarnost zavolo njine starosti ali betegov. Najbole se morejo prej skrb meti betež-

nicke na srcej, žilaj, plüčaj pa cukerni in mentalni bolniki, depa na male mlajše in starce tó ne smejmo pozabiti.

V našom cajti se vnaugi župani trüdiyo, ka bi se prauti klimatskim spremembam branili na lokalnom nivoni. Vej pa kaže, ka je globalna rešitev skoro nej mogauča. Pravijo, ka prej tau tó ne dojde, če vsikši rosag djenau nutdrži, ka je podpisó v Pariškom sporazumi (Párizsi Egy-

ezmény). Nej je pa vseedno, za kelko narasté temperatura od industrijske revolucije do našoga časa: če ostane razložek samo na 1,5 stopinjaj, mogauče eške leko rejšimo svoj svejt. Depa pri 2 stopinjaj takše spremembe leko pridejo, ka mo mogli vsi cejlak ovak živeti.

Na Vogrskom je eden glaven problem, ka če rejsan nega več deži, ga gnauk preveč, drgauč premalo spadne. Pridejo krepke črčavke, toče in povaudni, po tistom pa duge süüče. Za varašance je tau tó nevolá, ka pa eške za paverstvo. Majuša ali juniuša se venak ranč ne spravlamó s tejm, če si moremo zavolo ladnoga vrejmena en pulover na sé djati, liki v marciuší ali apriliší leko pride do minusov tó. Tau včasik na pamet vzememo, gda si v bauti poglednemo cejno breskve. Leko se pa zgodi, ka za en malo več ranč breskev nede.

Vse, ka smo tü dojspisali, nas ne čaka v dalečnjoj bodaučnosti, segrejanje za 1,5 stopinje leko doživemo že na konci 2030-i lejt. Naš žitek se leko v dvej desetletjaj cejlak na glavau obrné. V tropski krajinaj baudejo takši časi v leti, gda zavolo vročine niške nede zdržo vanej pod milim nebom, samo znautra v zidinaj.

Moremo se nalečti na ekstremno vročino in skrb meti na tau, aj varaši nedo tak na gausti pozidani. Dosta leko pomaga tau tó, če napravimo veuke travnate parke, najbole važno pa je, ka začnemo ovak premišlavati. Že tau je veuka pomauč, če smo menje na pauti ali menje mesá zejmo. Vej pa moremo gorpriti, ka smo za klimatske spremembe odgovorni vsi vküper.

-dm-

ilustracija: Szilveszter Bartkó

... DO MADŽARSKE

Kdo bo predsednik države

Čeprav bo mandat sedanjemu predsedniku države Jánosu Áderju potekel šele maja naslednje leto, je že veliko ugibanj, kdo ga bo nasledil. Po mnenju političnih analitikov - ki so ga na nek način potrdili tudi nekateri člani vladne stranke Fidesz - ima največ možnosti evropski poslanec stranke in nekdanji pravosodni minister László Trócsányi. Madžarska je László Trócsányija predlagala za evropskega komisarja, toda Ursula von der Leyen je prosila za nominacijo drugega člana Evropske komisije, saj so bivšega pravosodnega ministra istovetili s sprejetjem nekaterih spornih zakonov na Madžarskem.

Áderjev mandat bo potekel 10. maja 2022. Po Temeljnem zakonu države (ustavi) ne more več kandidirati, saj je bil na čelu države že dva mandata. Njegov naslednik se mora izvoliti največ 60 oziroma najmanj 30 dni pred iztekom mandata.

Orbán imenoval vladnega komisarja za romska vprašanja

Premier Viktor Orbán je prejšnji teden imenoval novega komisarja za romska vprašanja. Attila Sztojka bo imel več nalog, med njimi je družbena koordinacija med vlado in Romi. Njegova naloga bo razvijanje stikov med vlado in romskimi civilnimi organizacijami, izdelal bo predlog za prenovu sistema financiranja romskih organizacij oziroma organizacij, ki podpirajo romske skupnosti. Povezan bo z območnimi in lokalnimi romskimi samoupravami, predlagal bo programe in vire za zagotovitev enakih možnosti romskim skupnostim. Izdelal bo predloge za uporabo evropskih virov v finančni perspektivi za zagotovitev boljših možnosti za Rome.

Po navedbi Uradnega lista bo delo romskega komisarja usmerjal sam premier, komisar pa za svoje delo ne bo prejemal plačila.

Motorbiciklin sem popravljala

Djartjina Ana, po mošej Kovač, je v Ritkarovci gor-rasla, od tistac je prišla v Varaš potis-tim, ka se je oženi-la. V sploj lejpom mesti stoji njigvi rojstni ram, depa kak pravi, zdaj bi več za niše pejne-ze nej üšla nazaj. Dosta je odla pejški po tisti brgaj, nej se je štelo, če snejg išo ali se je dež lejvo. Pa tau nej samo v bauto pa na bus, ranč tak k meši na Gorejni Senik so tö pejški odli.

V Traušči, gde z možaum živeta, tau je že zvüna Va-raša, je ranč tak, kak če bi v vesi bili, depa vse je pau-lak, z biciklinom v deseti minutaj kama koli se leko pripelajo.

- Ana, obadva stariša, kak oča pa mati, sta iz Ritkarovec bila?

»Ata je biu iz Ritkarovec, mati je z Gorenjoga Senika prišla v Ritkarovce. Ona je tam bila doma kak je Cziffer krčma, prejk potoka je mejla daum. Prvin smo dosta več odli prejk na Senik kak pa v Števanovce. Dja sem tam mejla prvo prečiščavanje pa birmo tö.«

- Maš eden stari družinski kejp, sto so na taum kejpji?

»Oča, mati, dejdak, dja pa dva mojiva brata. Tau je doma bilau dolavzeto pred naši ramom. Vidiš, kak lejpi kaput mam pa drügi so tö fejst vönaravnjeni, vejn

te so nas dolavzeli, gda smo domau od meše prišli.«

Djartjina (Kovács) Ana

- Kak mlajši ste radi meli dejdaka?

»Dja dosta ne paunim, tak pet lejt stara sem bila, gda je dejdek mrau. Edno dobro vejum, on je na Nemško odo delat, v slašičarni je poka-

Kejpi, stere si je dala napraviti pri fotografiji Tanay

raj vönoso k ramom. Gda je gnauk domau prišo, je edno veliko čokolado prineso pa v iži v omari go je taskriu, zato ka mi mlajši bi go ovak tak nagnauk podjeli. Mena je tau ostalo najbola od nje-ga v moji spominaj, pa tau, gda so dejdek mrlji, mama me je v rokaj nesla pa kaza-

la, ka dejdek tü spijo.«

- Mati ali oča so bola sigurni (strogi) bili?

»Oča je nikanej siguren biu, on je taši miren človek biu, nikdar lagve rejči je nej pravo nam, mati, ona je nas bola tak vredni mejla. Ona je dostakrat pitala, gde si odo, gde si lango, zaka si nej domau prišo.«

- Dosta je trbelo doma delati?

»Zato trbelo, vse pavarsko delo smo delali, depa najbola smo krave nej steli pasti. Zato ka zarankoma trbelo dvej võre pa pau pasti pa večer tö, depa nej na sonžeti, liki po mejaj pa na lanci. Gda sem deset lejt stara bila, te so mi bratje tjüpili eden Sokol radio, vejš, kak je fajn bilau potejm pasti. Depa gda sem že vekša gratala, tak štirinajset lejt stara, te sem že pa nej stejla pasti, te je že bola oča paso, dja sem pa drügo delala. Sledkar smo po nedelaj že travo kosili pa smo je polagali, te smo že vsi leko k meši šli. Tašoga reda smo nikanej delali, po meši smo malo v krčmau šli, Reinolt je sladoled pripelo, te smo mlajši tisto lizali, tau je nam tö veliko veseldje bilau. Potejm smo obed meli, zadvečerek smo pa počivali ali smo k sausedi šli malo pripovedat.«

- Steroga leta sta se zdala oča pa mati?

»Leta 1953 sta se zdala, tau zato vejum, ka leta 1954 se je že brat Djoži naraudo. Dja tak mislim, ka lopau, veselo, mirno sta živela, mena se je tam tö vidlo, depa zdaj bi že nej üšla nazaj. Zato ka mi smo sploj daleč kraj bili od poštij, baute pa od busa.«

- Z biciklinom bi nej bilau

ležej kak pejški?

»Z biciklinom si se nej

nom vozila pa tistoga po-pravlala, če se je stavo.«

- Maš več kejpov tö, stere je Tanay redo.

»Mam taši tjejp, gda sem ballagnivo, po valeti smo se dali dolavzeti, depa mam dosta portretov, zato ka te je šega bila, ka eden drügoma smo delili te tjejpe.«

- Maš eden zdavanski kejp od sebe, steroga leta je tau bilau?

»1980. leta sva se zdala, kak püšau

Mala Ana s starišami pa brati

mogo pelati, zato ka puno je brgav pa lagva, blatna paut je bila, več si ga tisko kak pa se pelo.«

- Maš eden lejpi kejp z materdjov, sto ga je naredo?

»Tauga je fotograf Tanay

tak šljaj smo v Somboteli küpli, depa gvant mi je kradanovska sausedica zašila. Te je še nej tak bilau kak zdaj, ka deš pa ti posaudijo gvant, te je vsikši svoj gvant emo. Depa tau pogledni,

moja mati je lepši gvant, püšau pa šljaj mejla kak dja. Pa te se je vse z rokami redlo, zato ka v bauti si tašo nej mogo tjüpti.«

- Prvin je srmastvo bilau, depa eden lejpi gvant je zato vsikši emo, steroga so samo v nedelo nase vzeli.

»Moj oča, gda je üšo k meši, on se je tak vönapelo, ka si ga mogo pogledniti, če si sto ali nej.

Mlada Ana z mamo

redo, gnauk gda sva z mamo v Varaš prišle, te sva se dale dolavzeti, aj mava vtjüper en tjejp za spomin. Dja sem sama bila hči, zato ka dva brata sem mejla, vejn ranč zato, dja sem se vsigdar tašo špilala kak pojbi, dja sem nej mejla bábo, dja sem se z motorbicikli-

Gvant vse lopau spejglano, tak kak če bi ga te zašili nanjega. Drügi svejt je biu, dosta dobroga bilau, depa zato bilau tašo tö, ka je nej bilau dobro. Dja sem v osmi razred odla, gda sem najprvin vidla Balaton pa djejla jégkrém (lučko).«

Karči Holec

PRVIN JE LÜSTVO VKÜPER DRŽALO

Marika Wachter, podekliško *Marika Radašič*, po domanjom pa Čamestrni, že 46 lejt živé v Varaši ali Monoštri. 18 lejt je bila doma pa v svojoj rojstnoj vesi na Gorejnjom Seniki na Janezovom bregj. Z možaum Tiborom Wachterom sta si že trno mladiva dala zozidati raum v enom lejpom mirnom tali varaša.

Marika, gda pa kak sta tak mladiva zakonca leko raum zozidala?

»Ge sam 18 lejt stara bila, gda sva se oženila pa za tri kedna sva začnala té raum zidati, ka je mauž že emo té funtoš küplenoga. Dosta so nam pomagali moža pa moji stariške. Ovak bi ge gdé mejla péneze, eno leto sem delala. 18 lejt star človik nema peneze. Kelko sem mejla, tisto sam tö tazabufkala, ka sem gvant kipüvala, črejvle ... Pa kak je en mladi človik, se rad lepau nosi pa rad langa tö. Tau sreča, ka so badvauji stariške trno dobri bili, so vküp segnili, no pa moj mauž že tö emo peneze.«

Kak se je dalo tau veliko delo opravlati z Gorejnjo-ga Senika?

»Prvin je lüstvo vküperdržalo. Stariške, bratovge, sestre, žlata, sausadge, vsi so pomagali. Nej tak bilau, ka bi delavce trbelo za péneze gorvzéti. Müva z možaum sva eške na Gorejnjom Seniki bila 16 mesecev, depa mojga moža dva brata Dori pa Laci, njiva sta pa v Varaši bila. Njiva

sta največ delala pa za vse brigo mela, strašno dosta sta pomagala. Najbola je vse Laci vöspelo, moj

Marika Wachter (Radašič) z možaum Lacinom

mauž je pa doma gazdijo pomagó pelati pri starišaj. Tak je bilau, keuko penez smo meli, tak smo delali furt dale. Té zatok en ram nej tak dosta košto, istina, ka nej bilau vse tak vcuj valaum kak gnes.«

Kak se vam je pršikalo dobiti vsefale delo, material k zidanji?

Gor je rasla na Gorenjom Seniki na Janezovom bregji

»Prvin nej trbelo vse küpiti. Šaudar pa pejssek so naši vse sami vöskopali s potoka doma na Seniki, mauž

ga pa vözvozo pa sé nut. Cügeu je biu iz cinglenc v Varaši. Lejs smo meli. Spaudjen tau rama je mauž vse sam redo. Drügi tau je pa privat zidar Fasching gorzozido pa vöspuco. Tišler je pa biu s Slovenske vesi Merkli Feri. Drugo smo vse sami delali.«

Ka vse so pa te delali domanji lidgé?

»Culagerge so bili, majter so redli, ga vcuj nosili, cügeu so nosili. Zidarge so samo zidali, njim vse v rokau trbelo dati, tisto je té brž šlau pa bola falejše bilau. Prvim so rami nej tak drago prišli kak zdaj.«

Tjelko časa je trpelo, ka ste na kreda napravili, gorapotegnili raum?

»1974. juniuša smo začnili fundament dojdjati pa za eno leto pa pau, 18. novembra 1975. leta smo že nut prišli, ka gotovo bilau, vse vöspucano. Ena iža, küjnja, kopalnica pa stranišče, tisto je vcejlak gotovo bilau.«

Ka pa gda so prišli mlajši pa ka je z njimi gnesden?

ma svoje rame na Židovi, sin je pa eške tü doma z nama gé. Badva radiva delata, mata svojo slüž-

18 lejt je stara bila, gda se je oženila

bo. Sin že devet lejt dela v Avstriji, je šofer, zazranka odide, večer pride, rad má tau delo.«

Gda sta pa dale raum na telko lepau pa moderno vred vzela?

»Ja, tau je sledkar bilau, gda sam üšla tavö v Avstrijo delat 1991. leta, potistim je človik malo več

penez emo pa bola leko vküpspravo. Prvin, ka sva v fabriki slüžila, tisto nej tak dosta bilau, tisto smo gorponücali, mlajši so bili pa zatok smo vsikšo leto šli kama, smo kaulikvrat odli.«

Aj te eške tau péjtam, stariške so ti nej branili ženitev v tak mladi lejtaj?

»Vejš, mladost je norost. Depa nej sam čemerna

nasé, ka trno dobroga moža mam, un vse naredi, je miren, vrli človik. Ne smejm povedati, ka bi mi žal bilau. Moj oče mi je pa telko pravo, ka leko dém z doma, depa nazaj sama nikdar ne smejm priditi, samo s familijov. Tau sam skauz tak držala pa gnesden tak držim.«

Pa kak je zdaj té tvoj rojstni daum na Seniki?

»Hvala Baugi, moja mati se eške trno dobro tadrži. Dosta Boga moli, raužni venec. Zdaj več gazdijo

tak nema, gračenek ma, tisto eške vse sama naredi. Enoga brata mam doma, un je ledičen gé, dosta pomaga mami tö. Ka šké, vse ji včini. Pa eške enga brata mam spodi v vesi, tisti pa Büköško Ančiko ma za ženo. Ge trno dobre brate mam, vsi se fejs radi mamó, vsikdar enga drügoga iščemo. Taši keden nega, ka bi enga drügoga nej zvali, se nej pogučavali. Tau zat fajn, če eške maš koga. Pa mi dnéve (god) fejs vküp držimo, kak moža cejli bratovge tak moji tö. Vsikšo leto smo vküper gé, plan napravimo, što, gda má dén, se zgučimo, gda k komi demo pa smo te par vör lepau vsi vküper. Lansko leto smo mogli vönjati, letos pa hvala Baugi tada leko držimo té karažne, nepozablene dneve.

Klara Fodor

Kejpa: iz družinskoga arhiva

ZIVETI IN MREJTI ZA DRÜGE

V knjigaj Apoštolska dela leko preštemo, ka so apoštoli odebrali sedem diakonov, ki so pri vsakdanešnjom življenji pomagali krščenikom, šteri je vsikdar več bilau. Najbole eričen njini diakon je biu sveti Števan, prvi mantrnik Kristošove Cerkve.

Dvejstau lejt kisnej je pápa Sikst II. zavolo njegovoga võrnoga žitka in veuke batrivnosti za svojoga prvoga diakona odebro **svetoga Lovrenca (Szent Lórinca)**. Un je papeži pomago pri svetoy daritvi in skrb emo na cerkveno imanje pa srmake. Gda je cesar Valerijan začno naganjati krščenike, je zapovódo, aj zgrabijo pápo tö. Lovrenc se je včasik paščo v vauzo,

ka bi ušo v smrt vküper s svojim starim prijatelom. Tisti pa ma je pravo, ka ga eške čaka delo za Kristoša.

Rimski birauv Hipolit je zvódo, ka má Cerkev veuke kinče, na štere Lovrenc skrb má. Pauzvo ga je pred sé in od njega terdjo cejlo cerkveno bogastvo. Za tri dni ga je võspüsto, ka bi ma prineso kinče. Mladi diakon pa je pred birauva pripelo srmake, siraute in dovica, pa ma pravo: »Glej, tau so kinči naše Cerkve!«

Hipolit je tak čemeren grato, ka je dau strašno mantrati Lovrenca. Diakon je zadaubo dosta ran, te so ga pa eške živoga pekli. Svojim oharom je pravo: »Ena stran je že pečena, obrnite me!« Med molitvov je mrau *10. augustuša* 258, na kej paj ga največkrat

vidimo kak diakona na železnom ražnji.

Za patronuša ga držijo srmacke in vsi, šteri delajo z odnjom, lüstvo pa je võrvalo tau tö, ka pomaga prauti peklinam in vročini. Na Vogrskom pravijo, ka se »Lovrenc pocüka v lubenico« (dinnye),

Klara Asiška je v svoji mladi lejtaj zbežžala od svoje družine k svetoma Frančiški - kisnej so se gi v klauštri klaris pridružile dve sestri in mati tö

štera je po njegovom dnevi več nej dobra.

Odjen Bože lübezni je v srcey **svete Klare Asiške (Assisi Szent Klára)** vužgo sveti Frančišek, šteri je biu 12 lejt starejši od njé in je živo v gnakom varaši.

Klara se je naraudila v bogatoy družini leta 1193, njena mati je vse tri svoje čere gorrnila v bogaboječom dühi in je poslala v šaule. V svojom sedemnajsetom leti je Klara čüla Frančiška predgati o pokauri, zatok se je odlaučila, ka edno nauč zbeži z daumi. Frančišek gi je dojvrezoy vlasé in go pelo v klaušter benediktink. Za en malo sta v té samostan staučili njenivi sestri Agnes in Beatrice, na konci pa eške njena mati dovica ranč tak.

Apatice klarise so kisnej gratale »sneje srmastva«, kak so bili tau frančiškanski baratke tö. Njina redovna držina v varaši San Damiano je nej mejla pravi regul, živejla je po tanačaj svetoga Frančiška. Pomalek pa so apatice dolaučile svoj den: molitev, delo, poumauč bližanjim, pokaura in počinek. Živele so od miloščine in dela, mesau so gele samo, gda so bile betežne. Po tej zapauvedaj živejo klarise eške gnes, papež Inocenc IV. je réd potrdoy dva dni pred smrtjov Klare. Redovnica je mrla *11. augustuša* 1253, že za dve leti so go zglasili za svetnico. Pápa Pij XII. je sveto Klaro leta 1958 odebro za patronuškinjo televizije: apatica je prej za božič leta 1252 bogoslüzja v Assisini gledala audaleč, po »nadnaravnoj televiziji«.

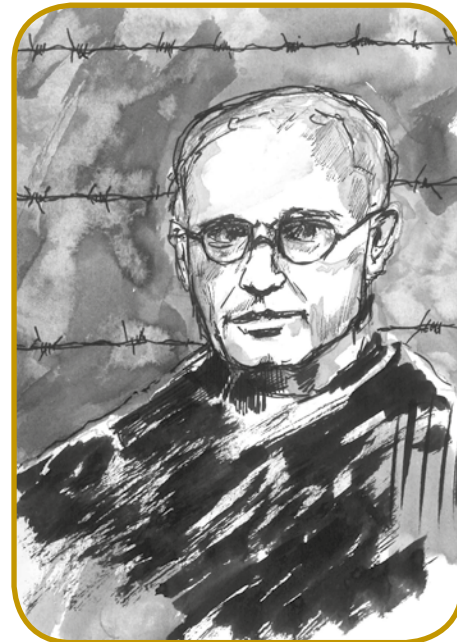
V vsakšom časi se narajajo lidgé, šteri z aldüvanjom svojoga žitka rejšijo življenja drügi lidi. Polski minoritski barat **Maksimilijan Kolbe** je svetniški venec zadaubo leta 1982, tau pa zavolo toga, ka je med drügov svetovnov bojnov v koncentracijskom lageri Auschwitz mrau mesto ednoga drügoga roba.

Rajmund Kolbe se je narauddo leta 1894 na Vzhodnom Polskom, v mladi lejtaj je stau po med minorite z imenom Maksimilijan. Za dühovnika so ga posvetili leta 1919, te je emo že doktorat od filozofije in teologije. Stvauro je »sodačjio Brezmadežne«, štere člani so bili pravi misijonarski krščeniki.

Leta 1921 je oča Kolbe začno vódavati novine, duge noči je je sam druknivo na ednom starom štamparskom mašini. Za šest lejt so začnili blüzi Varšave zidati barake z imenom »varaš Brezmadežne«, tam

je kisnej delalo šest redovni očov in sedemstau baratov. »Direktor« Maksimilijan je živo v ednoj prausnoj sobi, s svojimi sobrati je vsakši den več võr molo.

Leta 1930 je »odskočo« v Japan, gde je nej emo penez in je nej gučo gezik, donk je za

Oča Maksimilijan Kolbe je mrau v Auschwitzu mesto ednoga drügoga roba - držjio ga za patronuša katoličanjski novinarov tö

en mejsec že začno vódavati svoje novine v japanskom geziki. Pauleg mesta Nagasaki - kak liki bi naprej čüto kisnejšo atomsko bombo - je zožido svoj »varaš Brezmadežne«, šteri eške gnes stogi.

Leta 1939 je Hitlerova sodačjia dojobladala Polsko. Vküper z drügimi baratami so zaprli očo Maksimilijana tö, februara 1941 so ga odpelali v lager smrti v Auschwitz (Oswiecim). Prauti konci juliuša je eden lageraš vujšo, zatok so steli deset drügi robov zaprejt v »bunker gladi«. Mesto držinskoga očo Franciszeka Gajowniczeka se je zglaso oča Maksimilijan, šteroga so z ednov injekcijov vmorili *14. augustuša* 1941, na predvečer Marijinoga vnebovzetja.

Od svoje »Mamice« (kak je

zvau Marijo) je zadaubo dva venca: bejloga za čistost življenja in redečoga za mantrništvo.

Svetek **Marijinoga vnebovzetja (Nagyboldogasszony)**

zovéjo na Slovenskom »veliki šmaren« tö, v našom Porabji pa »veuka meša«. Tau je največji pa najstarejši Marijin svetek, držati so ga začnili v Jeruzalemi tam, gde je prej Boža Mati počivala na pauti v Betlehem.

Že stari krščeniki so võrvali, ka je prej Marija na konci svojoga žitka nej mrla, liki samo zaspala, te pa bila z düšov in tejlom gorvzeta k svojoma Sinej. Tau je kak võrsko istino vözgla-

en pa pápa Pij XII. leta 1950 na vsisvecovo, ka bi vöpostavo istino o goristanenji od smrti in vökivečnom življenji.

Največ slovenski in vogrski Marijini prauškarov se na té svetek napauti k božepautnim cerkvam, štere so posvečene Materi Božoj. Molijo k njej, vej pa una kak mati dobro vej, ka njeni mlajši nücajo, njine prošnje pa dale dava svojoma vsemogaučnoma Sinej.

Ime Marija v vsefelé formaj je med najbolje prilüblenimi imenami pri Slovencej in Madžaraj. Marijini svetkov je dosta, zatok majo naše Marije svoj imena den na več datumov.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó

PETEK, 13.08.2021, I. spored TVS

6.25 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroci Sredozemlja, Francija, 9.55 TV-izložba, 10.10 Ginovo potepanje po vzhodni italijanski obali, Obala pri gori Conero, kulinarično-popotniška oddaja, 10.50 Posebne zgodbe, dokumentarni film, 11.20 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.45 Rojaki, oddaja o zamejcih, 12.00 Pozabljeni Slovenci, Felicita Kalinšek, dokumentarna oddaja, 12.20 Pozabljeni Slovenci, Dragotin Gustinčič, dokumentarna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 14.25 Priljubljeno tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.00 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.30 Otroški program, 16.40 Infodrom, poletje 2021, Splet, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Alpe-Donava-Jadran, Polotok Pelješac, 17.55 Duhovni utrip, Odnos do prednikov v konfucianizmu, 18.10 Bacek Jon, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Poletni pozdrav, 21.00 Skrivnost gozda mrtvih, nemška nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.45 Štiri stvari, ki sem jih hotel početi s tabo, slovenski film, 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

PETEK, 13.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.30 Poletno jutro, 13.40 Tabu in Simfonični orkester RTV Slovenija, koncert, 15.40 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.05 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.45 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, Goran Dragič, 18.00 Odštevane do leta 1989: padec berlinskega zidu, nemška dokumentarna oddaja, 20.00 Nepozabna noč britanskih princes, angleško-švedski film, 21.40 Umor na otoku, španska nadaljevanka, 22.35 Po poteh sužnje, Od 1375 do 1620: Pohlep po zlatu, francoska dokumentarna serija, 0.35 Info kanal

SOBOTA, 14.08.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program, 10.30 Infodrom, poletje 2021, Splet, 10.45 Osvežilna fronta, oddaja za mladostnike, 11.30 Koncerti za mlade, Študija intervalov, glasbeno-izobraževalna serija L. Bernsteina, 12.20 TV-izložba, 12.40 Kaj govoriš? So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Sledi, Anton Perko (1833-1905), dokumentarna oddaja, 14.45 Temna stran zelenih energij, koprodukcijska dokumentarna oddaja, 16.00 Naš vsakdanji kruhek, slovenska nanizanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Zelena energija gozda, dokumentarna oddaja, 18.15 Free spirits - Samosvoji, dokumentarna oddaja, 18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode, risanka, 18.57 Dnevnik, 19.15 Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Karaoke bar, 20.55 Mož, ki je poznal neskončnost, koprodukcijski film, 22.40 Poročila, Šport, Vreme, 23.05 Dvojček, Peti dan, norveška nadaljevanka, 23.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.25 Dnevnik, 0.45 Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

SOBOTA, 14.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 7.00 Najboljše jutro, 9.00 Spomini, Janez Winkler, dokumentarna oddaja, 11.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 13.20 Pianist v belem, portret dr. Pavla Kornhauserja, 14.10 Circom Regional, Tihotapci odpadkov, koprodukcijska dokumentarna oddaja, 15.25 Avtomobilnost, 17.55 Pozabljeni Slovenci, Karla Bulovec Mrak, 18.15 Ivan Hribar - župan za vse čase, dokumentarni feljton, 20.00 Frida - Naj živi življenje, italijanski dokumentarni film, 21.40 Zvezdana, Lukova mama, 22.35 Big band RTV Slovenija, 0.45 Videotrak, 1.45 Info kanal

NEDELJA, 15.08.2021, I. spored TVS

7.00 Otroški program, 10.00 Marijino vnebovzetje, prenos iz župnijske cerkve v Tolminu, 11.00 TV-izložba, 11.15 Ozare, 11.20 Obzorja duha, Ženski obraz Boga, 11.55 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.45 Zelena generacija/Young Village Folk, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Poletni pozdrav, 14.40 Čez planke, Flores, 15.40 Louise pozimi, francoski

animirani film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Joker, kviz, 18.15 Ginovo potepanje po vzhodni italijanski obali, Tremitsko otočje, kulinarično-popotniška oddaja, 18.40 Šola za pošasti, risanka, 18.50 Frfra in Cufek, risanka, 18.57 Dnevnik, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Intervju, Pater Bogdan Knavs, 20.50 Dirigentka, koprodukcijski film, 23.05 Poročila, Šport, Vreme, 23.30 Pota svetega, francoski dokumentarni film, 1.05 Operne arije, Sopranistka Bernarda Bobro (Linda di Chamounix), 1.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.35 Dnevnik, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 2.30 Napovedujemo

NEDELJA, 15.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.15 Videotrak, 7.15 Duhovni utrip, 7.30 Posebne zgodbe, dokumentarni film, 7.55 Glasbena matineja, 9.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.25 Zelena energija gozda, dokumentarna oddaja, 13.25 Katar 2022 Fifina, magazinska oddaja, 15.45 Razkošje lepega, 100 let Narodne galerije, dokumentarni film, 16.40 Ambienti, 17.10 Neverjetna zgodba poštarja Ferdinanda, belgijsko-francoski film, 20.00 Stonehenge: Razkriti izgubljeni krog, britanska dokumentarna oddaja, 20.55 Žrebanje Lota, 21.10 Skrivnosti čudežev v Lurdu, francoska dokumentarna oddaja, 22.00 Poletna noč - Poklon Elzi Budau, 23.50 Zvezdana, Lukova mama, 0.45 Videotrak, 1.50 Info kanal

PONEDELJEK, 16.08.2021, I. spored TVS

6.30 Utrip, 6.45 Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 Otroci Sredozemlja, Turčija, 10.15 Obzorja duha, Ženski obraz Boga, 11.05 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.30 Moj vrt ima načrt, Zakaj pa? dokumentarna oddaja, 12.00 Intervju, Pater Bogdan Knavs, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 14.30 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.10 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Sledi, Maks Kavčič (1909-1973), dokumentarna oddaja, 17.55 Pujsa Pepa, risanka, 18.00 Simon, risanka, 18.05 Neško, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Dediščina Evrope: Letovišče, britanska nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Wisting, koprodukcijska nadaljevanka, 23.45 Glasbeni večer: Konstantin Bogino, Simfoniki RTV SLO in En Shao, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.00 Napovedujemo

PONEDELJEK, 16.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.30 Dobro jutro, poletni izbor, 13.45 Priljubljeno tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.00 Priljubljeno svetov, dokumentarni film, 15.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.50 Zelena generacija/Young Village Folk, 17.55 Strah ostane, dokumentarni film, 20.00 Maroko iz zraka, francoska dokumentarna serija, 20.45 Prvaki, Skrivnost preživetja, ameriško-britanska dokumentarna serija, 21.50 Umor na otoku, španska nadaljevanka, 22.50 Circom Regional, Enaki, koprodukcijska dokumentarna oddaja, 0.00 Prvih trinajst, kratki igrani film, 0.25 Videotrak, 1.25 Info kanal

TOREK, 17.08.2021, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 Otroci Sredozemlja, Španija, 10.20 Umetni raj, Novi slovenski filmi, 10.55 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.20 Moj vrt ima načrt, Bernarda in Andrej, dokumentarna oddaja, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 14.30 Duhovni utrip, Odnos do prednikov v konfucianizmu, 15.00 Potepanja - Barangolások, 15.30 TV-izložba, 15.45 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Free spirits - Samosvoji Lovro, Fairouz, Fazle, dokumentarna oddaja, 17.55 Tib in Tamtam, risanka, 18.10 Bacek Jon, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Ločitve (I.), britanska nadaljevanka, 21.00 Vojna pred sodiščem jugoslovanski procesi, nemško-češka dokumentarna serija, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Spomini, Janez Winkler, 1.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.35 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.30 Napovedujem

TOREK, 17.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.30 Dobro jutro, poletni izbor, 13.50 Brez pik in vejic o Venu Tauferju, portretni film, 14.40 Pozabljeni Slovenci, Lili Novy, dokumentarna oddaja, 15.30 Alpe-Donava-Jadran, Polotok Pelješac, 17.55 Prekmurje, kulturno zgodovinska skica, dokumentarni film, 20.00 Zgodba o Bogu II., Nebesa in pekeli ameriška dokumentarna serija, 20.55 Pierrot moli k luni, japonska nanizanka, 22.05 Umor na otoku, španska nadaljevanka, 23.05 Kaj govoriš? So vakeres? 23.30 Apokalipsa - neskončna vojna, Vrnitev v pekeli, francosko-kanadska dokumentarna serija, 0.15 Videotrak, 1.15 Info kanal

SREDA, 18.08.2021, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 Otroci Sredozemlja, Portugalska, 10.20 Free spirits - Samosvoji Lovro, Fairouz, Fazle, dokumentarna oddaja, 11.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.30 Moj vrt ima načrt, Mojca in Lea, dokumentarna oddaja, 12.00 Globus: Prihodnost Evrope, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 14.40 Obrazi naših rojakov, Joško Hudl, Sabina Buchwald, 15.10 Pod drobnogledom - Nagytó alatt, Földrengés/Potres, 15.45 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Moj novi cilj, dokumentarna oddaja, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale, Slavko Grum: Dogodek v mestu Gogi, 18.00 Kalimero, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Tudi s tabo ne, madžarski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Profil, dr. David Bandelj, 23.45 Moj novi cilj, dokumentarna oddaja, 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SREDA, 18.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.00 Dobro jutro, poletni izbor, 13.10 Otroški pevski zbor RTV Slovenija: Slovenske ljudske pesmi in otroške igre, 14.00 Ginovo potepanje po vzhodni italijanski obali, Tremitsko otočje, kulinarično-popotniška oddaja, 14.20 Vikend paket, 17.55 Čudež pri Kobaridu, dokumentarni film, 20.05 Jonas Kaufmann, tenor za vse čase, angleški dokumentarni film, 21.10 Žrebanje Lota, 21.20 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, Helena Blagne, 22.05 Umor na otoku, španska nadaljevanka, 23.10 Juan Benigar (1883-1950), dokumentarni film, 0.20 Videotrak, 1.15 Info kanal

ČETRTEK, 19.08.2021, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 Otroci Sredozemlja, Malta, 10.15 Moj novi cilj, dokumentarna oddaja, 11.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.30 Moj vrt ima načrt, Živa in Irena, dokumentarna oddaja, 12.00 Moje mnenje, Pariški podnebni sporazum v senci pandemije novega koronavirusa, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Zadnji tango v Halifaxu (V.), britanska nadaljevanka, 14.40 Slovenci v Italiji, 50 let KD Rečan, 15.10 Moj gost/Moja gostja - Vendégem Bobovec Franc - Bobi, portretna oddaja, 15.45 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Posebne zgodbe, (Pre)zgodaj odrasli, 17.50 Na kratko, Risoroman, 18.00 V Goščavi, lutkovna nanizanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Ujet (I.), britanska nadaljevanka, 20.50 Starodavni gradbeni podvigi, Veliki kitajski zid, nemško-francoska dokumentarna serija, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Bauhaus - nova doba, nemška nadaljevanka, 23.50 Posebne zgodbe, (Pre)zgodaj odrasli, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

ČETRTEK, 19.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 11.30 Dobro jutro, poletni izbor, 13.45 Pozabljeni Slovenci, Luiza Pesjakova, 14.20 Čudežna Johanca, dokumentarni feljton, 15.00 Profil, dr. David Bandelj, 17.55 Poletni pozdrav, 20.00 Afriški kralji, Preteklost, sedanost in prihodnost, avstrijska dokumentarna serija, 20.50 Avtomobilnost, 21.20 Ambienti, 21.50 Umor na otoku, španska nadaljevanka, 22.50 Slovenska jazz scena: Aleš Rendla: Zgodbe za big band Big band RTV Slovenija, Jaka Pucihar in Nino Mureškič, 0.45 Info kanal

Vaški dan v Števanovcih

Lokalna samouprava (občina) Števanovci je svoj tradicionalni vaški dan organizirala 18. julija ob cerkvenem prazniku župnije (proščenje ali buča). Pester kulturni program se je odvijal v šotoru, ki so ga postavili ob cerkvi. Po pozdravnih besedah župana Sándorja Fodorja je na oder stopila skupina ZSM Porabski trio, zapeli so štiri porabske

ljudske pesmi. Sledila je skupina PresiDance iz Monoštra z zelo spektakularnim plesnim programom. Publika si je lahko ogledala tudi porabske in prekmurske ljudske plese, ki so jih zaplesali člani Foklorne skupine iz Sakalovec, ki deluje pod okriljem Zveze Slovencev na Madžarskem.

Vaški dan so s svojim nastopom počastili tudi predstavniki

ki pobratene občine, skupina Zvonček iz Bogojine, v programu je sodeloval tudi gorički ansambel Što ma čas.

Organizatorji so mislili tudi na otroke, pričakovala so jih napihljiva igrala, lahko pa so si ogledali tudi traktorje, policijska in gasilska vozila. Na večerni veselici je igral domačin Jože Kosar.

F. Sütő

20. MEDNARODNA LIKOVNA KOLONIJA

V Slovenskem domu v Monoštru se je 8. avgusta začela 20. mednarodna likovna kolonija, na kateri bo en teden ustvar-

jalo 10 umetnikov iz Slovenije in Madžarske. Organizatorji kolonije so Zveza Slovencev na Madžarskem, Galerija-Mu-

zej Lendava in Mestna občina Monošter. Strokovni vodja kolonije je Feri Gerič.

MS

Pod Srebrnim bregom ...

... se je Slovenija že skur v finali vidla. Tam naj bi se z Merko fküper zgrabili. Vse je tak vöglejdale, depa nej se je tak zgodilo. Malo sam preveč brž začno, kak bi nekšno nebesko silo emo. Ščen prajti, steri šport radi majo, me razmejo, steri pa nej najbolje, nijn bole pomalej morem tau doj napijsati. Od koga sploj rejč de? Slovenska košarka se je rejsan znauva visko zdignola. Na olimpiadi v Tokiji so špilali, na koš labdo metali kak že dolgo nej. Z enimi so nej zgbili, tiste najbaukše so zbili. Lidge so ji že v velkom finali vidli, v steron aj bi se z Merko srejšali. Skur vsi so v tau gvüšni bili. Depa Francija nijn je na prste staučila, v paufinali so baukši bili. Rejsan ka so velko srce pokazali, je pa dun britka tableta bijla. Je pa ta olimpijada neka prnesla, mala Slovenija je dun nisternim »gvinte rejzala«, steri so v svojoj gizdavosti si brodili, ka so najbaukši. Tak so to uni mogli eške vejkšo britko tableto doj požrejšti.

Najbole britko pa je v eni slovenski krajina bilau, stere je toča zaodila. Zaprav, zgodile so se prave katastrofe. Neje na teveni bilau lepau glejdati, kak na drejvaj ena djapka, eden list nej ostanu. Točo so v eni mestaj z buldožerami raznok rijvali, ka so avtoni leko tadale se pelali. Pri vsejn tejn se znauva pijtanje postavla, se ne bi tau dalo bar malo doj staviti? Vejmo, v Porabji pa po cejlj Madžarski se je sistem narejdo, ka toča v zadnji lejtaj dosta menjšo škodo dela. Na teveni pa radioni vejo vsigdar prajti, ka leko do velke toče prijde, meteorologi tou vejo prognozerivati. Depa tau je vse! Človek leko samo čaka pa moli, aj se njemi tau na paulaj, v sadovnjakaj ne zgodi. Kak povejdano, gestejo sistemi, ka točo prepravijo, v Sloveniji eške fligere majo, steri oblake s točo leko prepravijo. Zakoj vragon do takše katastrofe leko prijde? Vejn, takše pijtanje bi ministri za kmetijstvo mogo postaviti ali pa tistomi više njega. Vejmo, vrouči vöter se ne more doj staviti, to süšava zvejkšoga nej, prauti toči pa bi se leko bojnali pa tau ne delajo, kak bi trbelo. Depa po toči je prekesno zvoniti, stara rejč parpovejda. Bi pa leko že zdaj zvoniti začali, aj se takše več ne zgodi.

Za vauže od nej samo enoga zvona medicina vliče. Najbole pozvani že znauva na velke parpovejdajo, ka se cepiti trbej. Vejn, stara nauta, od stere smo že parpovejdali. Depa zdaj je fronta za inekcije eške bole krepša gratala. Na drugon krajji pa fronta prauti tomi to. Rejsan, trbej poštvüvati volo od vsikšoga. Če neške, se nede dau cepiti. Pozvani iz medicine pa nej najbaukše prognoze naprej doj davajo. Že avgusta aj bi Slovenija znauva oranžna gratala, šaulare zovejo, aj dva tedna prva, kak se šaula zača, z maurdja domau prijdejo. Tak do leko v karanteni pa po tejn zdravi v šaule šli. Že septembra aj bi že rdejča cejla država gratala, po tejn pa znauva de se vse zapejralo. Pri tejn se pijtanje postavla, škejo lidi samo postrašiti, aj se cepiti dajo ali pa rejsan tak bau, kak ne bi smelo biti. V Porabji lidge v bautaj že brezi mask ojdijo, v Sloveniji že se obečava, ka znauva vinej maske de trbelo meti. Eške dobro, ka nut v krčmaj ji nej trbej meti. Vej pa logično, kak bi si pa človek leko kaj spiu, ka nej?

Naš Srebrni breg se malo čemeri, ka ga postrašüvajo, kak de granica spodkar pod nijn znauva zaprejta. Zatou ka zadnje mejsce njemi trno dobro de. Je pa na eno drugo epidemijo vse bole čemeren. Ta se pivinske konzerve zove. Zatou lidi lapau prosí, ka aj ji več ne mečejo po šancaj kaulak njega. Proti tomi betegi nega inekcije, v človekovej glavi neka fali. Kultura se zove.

Miki Roš

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB